

L'arxiu fotogràfic de la Fundació Burriac. Lot de fotografies d'arqueologia local (1969-1975)

DAVID FARELL I GARRIGÓS

HISTORIADOR I COORDINADOR DE LA FUNDACIÓ BURRIAC

NÚRIA LÓPEZ GARCÍA

RESPONSABLE DE L'ARXIU FOTOGRÀFIC DE LA FUNDACIÓ BURRIAC

L'arxiu fotogràfic de la Fundació Burriac (FB) fou creat l'any 2017 a partir de la nova web estrenada per l'entitat. És un arxiu que va creixent dia a dia i es pot consultar fàcilment per internet.

Durant el període 2017-2018 l'arxiu s'ha començat a nodrir del fons fotogràfic cedit per la família de J. López-Viñals, qui fou un gran aficionat a la fotografia local de Cabrera de Mar i membre actiu de la Fundació Burriac fins a la seva defunció. Ell en vida i la seva família posteriorment, molt amablement, han fet donació d'una part del seu arxiu fotogràfic a la FB. També hi ha fotografies cedides per altres famílies de la població.

Aquest arxiu es manté en construcció a mida que es van incorporant fotografies d'interès, que es poden veure en els diferents àmbits que s'han creat:

- Festes de Cabrera
- Fets de Cabrera
- Grups de gent de Cabrera
- Llocs, carrers, cases i masies
- Retrats de cabrerencs
- Arqueologia

Podeu consultar aquest arxiu fotogràfic al lloc:

<https://arxiufotograficdelafundacioburriac.wordpress.com/>

Apartat Arqueologia de Cabrera de Mar. Anys 1969-1975

Es podria dir que amb la redescoberta i excavació de les quatre tombes de can Rodon de l'Hort, l'any 1968, s'obrí una nova època d'excavacions arqueològiques a Cabrera de Mar. Aquesta època, amb intervals, va destacar no només per l'esplendor de les tombes ibèriques sinó també per les intervencions puntuals al poblat ibèric de Burriac i la seves rodalies, i pel descobriment i de Can Modolell, amb els 10 anys de campanyes que van succeir-hi.

En totes aquestes excavacions hi anaren intervenint investigadors de renom, com ara Marià Ribas, Ricard Pascual, Josep Barberà, etc., i també alguns col·laboradors locals que aconseguiren l'aleshores l'Institut de Prehistòria i Arqueologia de la Diputació de Barcelona i el Museu d'Arqueologia de Barcelona. També cal destacar la participació a Can Modolell de la Secció Arqueològica del Museu de Mataró, la SAMM.

Sortosament, tots els resultats dels treballs foren publicats posteriorment, i en aquest article volem posar l'èmfasi en les fotografies preses durant aquells anys per J. López-Viñals. Són un fidel reflex de les excavacions d'aquella època, alhora que, un modest homenatge a tots els aficionats que gaudiren aquelles descobertes en rigorós directe. Cabrera

J. López-Viñals, el fotògraf, retratat a la muralla oriental del poblat ibèric de Burriac.

va ser, sens dubte, l'escola d'arqueologia de molts i de moltes. En Pepito López participà en algunes de les excavacions que va voler retratar per a ell i per la posteritat.

Tot seguit, detallem el contingut dels 6 sobres que contenen les 219 fotografies que han estat cedides a la Fundació Burriac¹.

Sobre núm. 1: necròpolis de Can Rodon de l'Hort

Sobre núm. 2: poblat ibèric de Burriac. Sector magatzem de dòlies.

Sobre núm. 3: poblat ibèric de Burriac. Sector edifici públic.

Sobre núm. 4: can Lladó-Modolell

Sobre núm. 5: varis. Sitja gran, habitacions de can Ricard, ca l'Arnau, camí d'Agell, sitja de ca l'Angusto, poblat de la Penya del moro de Sant Just d'Esvern i I Jornades d'Arqueologia de Cabrera de Mar i el Maresme (1996).

¹ Volem agrair a Joan-Francesc Clariana Roig, Josep Vinyals Cortés i Francesc Navarro Bonamusa, la col·laboració en la identificació de les fotografies.

Sobre núm. 6: varis: excavacions al carrer les Espenyes de Mataró (3), excavacions a la vil·la romana de la Gran Via de Premià de Mar (13) i escut dins ferradura del davant de la rectoria de Cabrera (1).

1- Necròpolis de Can Rodon de l'Hort. Campanya del 1968-1969

D'aquesta necròpolis ja en teníem notícies anteriors gràcies als treballs duts a terme per Rubio de la Serna a partir del seu descobriment l'any 1881.

Les fotografies de J. López-Viñals donen idea exacta de l'espectacular moment de la descoberta i excavació dels anys 1968-1969. L'aixovar sencer de les tombes ibèriques deixà bocabadats als arqueòlegs i al públic que ho contemplava. Amb la necròpolis de Can Rodon, Cabrera brodava el seu nom al "mapa" de l'arqueologia catalana al mateix temps que s'iniciava tota una època d'excavacions al seu municipi.

A les fotografies, els més identificables són els investigadors Marià Ribas, Ricard Pascual -amb la seva pipa-, Joan

Can Rodon. Gran expectació durant l'excavació de les tombes ibèriques.

Bonamusa i Josep Barberà, junt a Josep Viñals, en Parera "el sord", Jaume Tomàs, familiars de J. López-Viñals i un reduït nombre d'espectadors que presenciaven la retirada de les troballes.

També hi ha fotos del material exhumat, i concretament de quan els varen venir a veure l'aleshores alcalde de Mataró, Pedro Crespo Gil, Lluís Solé Fontrodona i Joan Giménez Blasco.

Can Rodon. Pedro crespo Gil, ex-alcalde de Mataró. Al fons, Marià Ribas.

Aquests treballs de la campanya de 1968-1969 foren realitzats per l'Institut de Prehistòria i Arqueologia de la Diputació de Barcelona, i publicats per J. Barberà i R. Pascual.

Bibliografia-Webgrafia

-BARBERÀ, J. (1968): La necrópolis ibèrica de Cabrera de Mar. Colecció Rubió de la Serna. Revista Ampúries t. XXX, pàgs. 97-150.

-BARBERÀ, J. i PASCUAL, R. (1979-1980): Burriac, un yacimiento protohistórico de la costa catalana (Cabrera de Mar, Barcelona). Ampúries t. 41-42, pàgs. 203-242.

<https://www.raco.cat/index.php/Empuries/article/viewFile/117822/288089>

-RUBIO DE LA SERNA, J. (1888): Notícia de una necrópolis ante-romana en Cabrera de Mataró (Barcelona), publicat a Madrid.

2- Poblat ibèric de Burriac. Sector magatzem de dòlies

Aquesta zona es troba situada a la part baixa del poblat, a poca distància de la porta meridional. Les fotos corresponen al moment inicial de l'excavació i es pot veure clarament el mètode emprat aleshores, que consistia en obrir quadres de 2x2 metres, deixant passadissos entre elles per poder veure l'estratigrafia.

3-Poblat ibèric de Burriac. Sector edifici públic (1969-1972)

Les fotos corresponen a diferents moments l'excavació d'aquest sector del poblat ibèric, situat a l'est, a tocar de la muralla oriental.

El sector anomenat "gran recinto" -més endavant "edifici públic"- es correspon amb un seguit d'estructures d'habitació, destacant l'àmbit rectangular adossat a la muralla, dotat de dos pedestals de columnes. Algunes fotografies són del moment de finalització d'aquest sector.

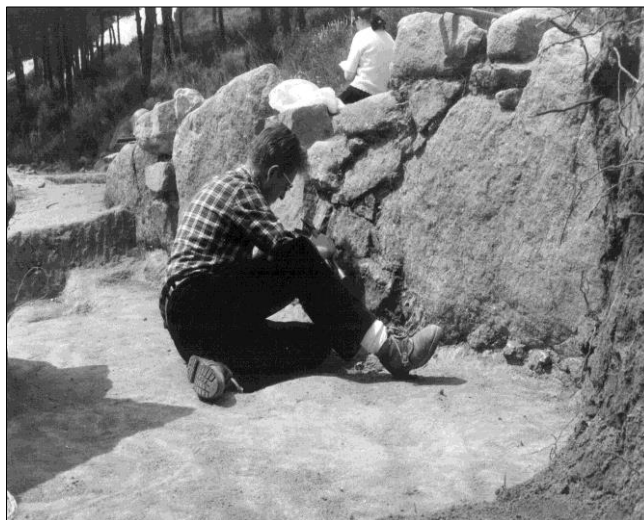
Aquestes excavacions al poblat foren dutes a terme per l'Institut de Prehistòria i Arqueologia abans citat. Són les campanyes del període 1969-1972, els resultats de les quals foren publicats pel mateixos J. Barberà i R. Pascual (BARBERÀ-PASCUAL 1979-1980).

D'entre les persones fotografiades, els

*Excavacions al poblat ibèric de Burriac.
Sector edifici públic.*

investigadors principals, Josep Barberà i Ricard Pascual, junt a col·laboradors i estudiants de la universitat de Barcelona que participaven en l'excavació.

*Poblat ibèric de Burriac. Ricard Pascual
excavant la paret N de l'edifici públic.*

Bibliografia-Webgrafia

-BARBERÀ, J. i PASCUAL, R. (1979-1980): Burriac, un yacimiento protohistórico de la costa catalana (Cabrera de Mar, Barcelona). Ampúries t, 41-42, pàgs. 203-242.

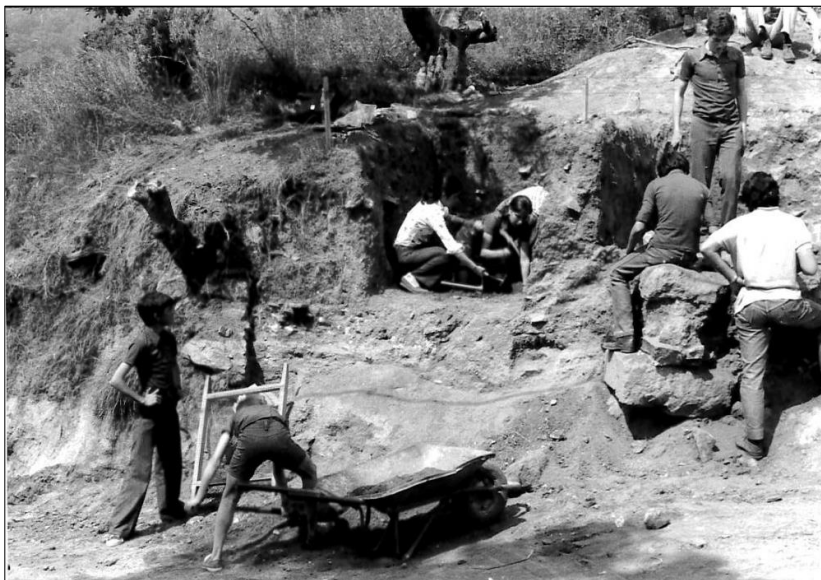
<https://www.raco.cat/index.php/Empuries/article/viewFile/117822/288089>

4- Can Lladó-Can Modolell

Les fotos corresponen a la primera campanya d'excavacions al Jaciment de Can Lladó-Modolell, l'any 1974. Recordem que aquesta intervenció de la SAMM va venir motivada per la troballa furtiva i casual d'un petit altar amb inscripció. S'identifica clarament el revolt que fa el camí de can Segarra i el marge del camí, d'on procedia l'ara votiva i per on s'iniciaren les cales d'excavació. S'observa el mètode d'excavació emprat, atacant el tall estratigràfic frontalment i deixant passadissos entre quadres de 2x2m. A banda

d'estructures també s'hi documentaren materials arqueològics i restes humanes corresponents a una necròpolis baix-imperial.

En J. López-Vinyals participà en la primera campanya junt a d'altres col·laboradors de Cabrera, com en Josep Vinyals, un que li deien “mamà” i tres nois que potser eren de l'escola de Cabrera. En Pepito López i en J. Vinyals ho feien en qualitat de col·laboradors del Museu Arqueològic de Barcelona (MAB), tal i com havien actuat els anys anteriors al poblat ibèric de Burriac. A les fotografies hi hem identificat a Joan-Francesc Clariana Roig.

Primers treballs al jaciment de can Lladó-Modolell (1974).

La bibliografia sobre aquest jaciment és molt abundant. Cal destacar el llibret que dona compte dels primers 10 anys d'excavacions, publicat per la SAMM del Museu de Mataró.

Bibliografia

BONAMUSA, J. i altres (1985): El jaciment romano-medieval de can Modolell. Deu anys d'excavacions. Cabrera de Mar-El Maresme. Ed. Secció arqueològica del Museu de Mataró. Opuscle num. 4. Mataró, 1985.

5- Varis

Aquest grup de fotografies corresponen a l'anomenada “sitja gran” excavada al camí de Can Segarra, a les habitacions de Can Ricart, a Ca l'Arnau, al camí d'Agell, a la sitja de Ca l'Angusto, al poblat ibèric de la Penya del Moro (Sant Just d'Esvern) i a les primeres Jornades d'Arqueologia de Cabrera (1996),

De la sitja de Ca l'Angusto en podem donar alguns detalls. Es tracta d'una sitja ibèrica excavada d'urgència a finals del mes de març del 1973 pel grup de col·laboradors del MAB a Cabrera, bàsicament, J. Viñals Cortés, Pepito López-Viñals i altres companys esporàdics. Les 10 fotografies mostren la sitja en diferents moments de l'excavació. En una d'elles hi apareix en Josep Viñals dins l'estructura. La sitja fou publicada en detall per Josep Viñals molt posteriorment.

Bibliografia

-VIÑALS, J. (1996): “Notícia sobre una sitja ibèrica trobada a ca l'Angusto (Cabrera de Mar, el Maresme). Dins XII

Sessió d'Estudis Mataronins. Ed. Museu-Arxiu de Santa Maria. Mataró, 1995.

-VIÑALS, J. (1998): “Els materials arqueològics de la sitja ibèrica de ca l'Angusto (Cabrera de Mar, el Maresme). Dins ILTURO, 1. Ed. Fundació Burriac. Cabrera de Mar, 1996. Pàgs. 35-42.

Del poblat ibèric de la Penya del Moro només tenim dues fotografies dels primers treballs al jaciment. Mostren la troballa d'una fibula. No s'hi identifica a cap persona.

Aquest poblat es començà a excavar en

el mes d'abril del 1972. Josep Barberà va dirigir els treballs i pocs anys després en publicava els resultats. Per veure'n detalls d'aquelles primeres campanyes (1972-1975), a les quals sens dubte corresponen les fotografies, es pot consultar la memòria d'aquelles excavacions:

http://cultura.gencat.cat/web/.content/dgpc/documents/memories_2009/qmem4011_web.pdf

Ens sembla interessant el grup de 12 fotografies B/N de les I Jornades d'Arqueologia de Cabrera. Varen ser fetes el 16 de març del 1996 a la "sala nova" de Cabrera de Mar, on hi apareixen bona part dels ponents de les primeres jornades durant la seva intervenció: J.F. Clariana, R. Jàrraga, J. Viñals, M. Prevosti, D. Farell, J. Bonamusa, A. Calls, C. Rovira, J. Vellvehí i J. Graupera

Les jornades es van celebrar en homenatge a Rafael Esteban, un gran aficionat a l'arqueologia. Tingueren lloc a

la 'sala nova' de Cabrera de Mar i foren publicades a ILTURO, 1 i editades per la Fundació Burriac l'any 1998.

6- Varis

En un altre sobre de "varis" hi trobem fotos de l'excavació al jaciment del carrer de les Espenyes de Mataró. S'hi identifiquen en Jaume Soler "curt" i Jaume Turà "llarg".

També destaquen, per inèdites, la desena de fotos fetes a la vil·la romana de la Gran Via de Premià de Mar - Can Ferrerons. Van fer-se durant la visita de J. López-Viñals a les excavacions que tenien lloc a la Gran Via de Premià. Bo i ser en B/N, el mosaic aprecia molt bé. Cal dir que aquest mosaic surt estudiat al llibre d'en Xavier Barral sobre els mosaics de la Laietana.

Aquest jaciment fou descobert l'any 1969, per bé que les primeres notícies de troballes a la zona són força anteriors. L'any 2000 s'hi afegí la descoberta de l'edifici baix-imperial, de forma octogonal, que es pot visitar com a Museu romà de Premià de Mar.

Bibliografia-Webgrafia

Article de referència per a les excavacions antigues:

-COLL, R. i PREVOSTI, M. (2011): "Premià de Mar 1932. Descobertes arqueològiques al Camí del Mig". Dins XXVII Sessió d'Estudis Mataronins, p. 67- 70. Mataró, 2010.

Article sobre el mosaic romà:

-BARRAL, X. (1978): Les mosaïques romaines et médiévales de la région Laietana.

Articles de referència per a les excavacions modernes:

-<https://www.icac.cat/wp-content/uploads/2016/02/21.28.2PDF.pdf>

-

<https://recercat.cat/handle/2072/302882>

Mosaic de la vil·la romana de la Gran via de Premià de Mar.

-Video de referència: “Museu romà de Premià de Mar”:

<https://www.youtube.com/watch?v=yzwcx7BzA48&feature=youtu.be>

Finalment, s'hi afegeixen un parell de fotos d'un escut que hi ha al davant de la rectoria de Cabrera. Aquest escut encara es pot veure, tot i que ja amb dificultats degut al desgast, al primer graó que va de la plaça de l'església de Cabrera de Mar al Passatge Mn. Llentiscle. L'escut està repicat a la roca granítica. Té una forma triangular i s'aprecia el dibuix d'una ferradura a l'interior.

Agraïments

A J. López-Viñals (EPD) i a la seva família, en especial na Francisca Junoy, per la donació i cessió d'una part de l'arxiu fotogràfic.

A Joan-Francesc Clariana Roig, Josep Viñals Cortés i Francesc Navarro Bonamusa per la seva col·laboració en la identificació de les fotografies de l'apartat “Arqueologia de Cabrera de Mar. Anys 1969-1975”.

A Alexis Serrano, director de l'Arxiu Comarcal del Maresme, per les seves recomanacions a l'hora de confeccionar l'arxiu fotogràfic de la FB.

.

